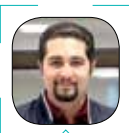

شاعری برای همه اعصار

به انگیزه سالگرد درگذشت

پروین اعتصامی

صابر قدیمی

شاعرو پژوهشگر

مناسبی پرورش پیدا کرد. کما این‌که هر دانه‌ای که در نهایت تبدیل به درختی مثثمر و کارآمد می‌شود و در نهایت می‌توان از میوه‌های آن بهره برد هم از ابتدا در محیطی مناسب پرورش می‌یابد. خانواده و بالاخص پدر ایشان شخصیت نام‌آشنایی در هنر، فرهنگ و سیاست این‌ کشور بودند و اقدامات ارزشمندی را از خود به یادگار گذاشتند. حتی اگر در مضامین و معانی اشعار پروین دقیق شویم، کاملا دل‌بستگی عمیق او را به پدرش، روحیه ظلم‌ستیزی و مخالفت باستمگران و حمایت و وفاق با محرومان و زجرکشیدگان را می‌بینیم. البته موردی که ذکر کردم صرفا مختص به پروین نمی‌شود بلکه اکثر قریب به اتفاق هنرمندان ما در خانواده‌های فرهنگی (به معنای خانواده‌ای که از ادبیات و فرهنگ و هنر برخوردار است و آشنایی فرزندان‌ش با گنجینه‌های ادبی برایشان حائز اهمیت است) پرورش یافتند. پروین اعتصامی هم با گنجینه‌های ادبی آشنا بود و از سنین خیلی کم مورد توجه جامعه ادبی کشور قرار گرفت و کم‌کم جایگاه خود را در ادبیات فارسی ایران پیدا کرد. پروین اعتصامی در عمر کوتاه خود، آثار منسجم و جذابی را تالیف کرد و درجه و مقام رفیعی بین بانوان شاعر ایران یافت.

به تعبیر ولادیمیر مایاکوفسکی (یکی از بزرگ‌ترین شعرای روس) هنرمند از دل جامعه می‌آید و از جامعه سفارش می‌گیرد. بنابراین اگر هنرمندی در طول تاریخ نامش تا‌ابد ماندگار می‌ماند و با غربالگری‌های دوره‌ای حذف نمی‌شود، حتماً نگاه‌ای اجتماعی را در آثارش رعایت کرده است. توجه به زن و خانواده و سبک زندگی از نکاتی است که پروین اعتصامی در اشعارش توجه ویژه‌ای به آنها داشته است. این هنرمند در دوران پس از مشروطه، به‌عنوان یک بانوی شاعر در اشعارش همواره به مبارزه با استبداد پرداخت و البته در همان زمان گفتمان‌های جدیدی مبتنی بر آزادی و عدالت برای زنان و همچنین بین کلیت اقشار مختلف جامعه مطرح شد. البته این گفتمان‌ها همان زمان و حتی تا به امروز موافقان و مخالفان خودش را داشته و متاسفانه هنوز هم هستند کسانی که جایگاه زنان را صرفا در خانه می‌دانند و هیچ حرمت و حقوق اجتماعی برای آنها قائل نیستند. با این وجود از این منظر فاصله‌معداری بین فروغ و پروین اعتصامی وجود دارد. چرا که پروین در کمال احترام به هنر و توانمندی‌اش نتوانست آن‌طور که باید راری روزایی جدیدی از زندگی امروزی زنان باشد. در طول تاریخ ادبیات فارسی نیز شعرایی مانند رابعه بنت کعب قزدری (زن شاعر پارسی‌گوی نیمه نخست سده چهارم هجری) یا مهستی گنجوی (از شاعران زن متقدم تاریخ ادبیات فارسی و همدوره با غزنویان) هم با اسلوب و زاویه نگاه مردان شعر می‌سروده‌اند. با تمام این نکات، شعر پروین به لحاظ بلاغت، تصویرسازی و مضمون یابی جایگاه رفیعی در ادبیات فارسی دارد. زوایای مؤثر و جذابی در حکایات و قلم پروین اعتصامی وجود دارد که متاسفانه کمتر به آن پرداخته شده و مهجور واقع شده است. این شاعر ارجمند در اشعارش، تعاملاتی با ادبیات کهن داشته است و استفاده از روایات و حکایات جاری میان عامه مردم، باعث غنی‌تر شدن اشعارش شده است که این مسأله در جای خود قابل تأمل است. امیدوارم امسال و سال‌های آینده آثار این بانوی ارزشمند بیشتر مورد مطالعه و توجه قرار بگیرد و نقدهای دقیق‌تر و مفصل‌تری درباره آنها نوشته شود.

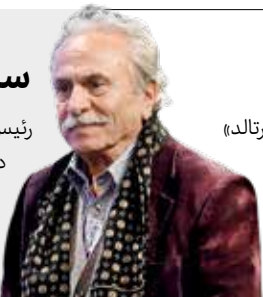

یک شاهکار هنری ممنوع‌الخروج شد

دولت بریتانیا خروج تابلو نقاشی قرن نوزدهمی «پل سزان» را که مدت طولانی از سال ۱۹۸۰ به گالری «کورتالد» در لندن امانت داده شده بود موقتاً ممنوع کرد. این تابلو نقاشی منظره‌که «Hattenville» نام دارد سال ۱۸۸۲ توسط پل سزان، نقاش مشهور فرانسوی خلق شد و ارزش آن ۱۰میلیون پوند، معادل ۱۳میلیون دلار برآورد شده است.

سرنوشت جشن‌های خانه تئاتر در اردیبهشت‌ماه

رئیس هیأت‌مدیره خانه تئاتر اعلام کرد هنوز تصمیمی برای برگزاری جشن‌های انجمن‌های مختلف این خانه در اردیبهشت ۱۴۰۱ که در گذشته به مناسبت روز جهانی تئاتر برگزار می‌شدند، گرفته نشده است. ایرج راد گفت: شیوع کرونا باعث شد طی دو سال گذشته جشن‌های خانه تئاتر را برگزار نکنیم. هنوز انجمن‌ها هم برنامه‌ای در این زمینه اعلام نکرده‌اند.

راهکار سینمای ایران برای مقابله با فساد و تعرض و رفتارهای خشونت‌آمیز چیست؟

بیماران سینما را قرنطینه کنید

⚠️ اتهام آزار جنسی به یکی از بازیگران مشهور، نوروز داغ و پرحاشیه‌ای برای سینمای ایران ساخت. اتهامی که با چند روایت از خانم‌های مختلف همراه بود و البته پیش از این هم گفته‌های برخی دست‌اندرکاران سینما پای سینماگران و هنرمندان و افرادی از مشاغل دیگر را هم به میان کشیده و موجی سراسری وی‌بی‌سابقه ایجاد کرده بود. این روایت‌ها با پیانیه جمعی از زنان سینماگر، بیانیه انجمن صنفی برنامه‌ریزان و دستیاران کارگردان سینما و حمایت و همراهی چند سینماگر مرد همراه شد اما با وجود اظهارنظر دبیر ستاد حقوق بشر ایران و دست‌کافضا و خانه سینما به‌عنوان مهم‌ترین نهاد صنفی در سینمای ایران، خبری از واکنش دیگر نهادها به ویژه انجمن بازیگران، سازمان سینمایی و وزارت ارشاد نیست و خود متهمان این ماجرا هم سکوت را ترجیح داده‌اند. آنچه مسلم است مسیوق به سابقه بودن این مسائل است که پیش‌تر هم در سینمای ایران وجود داشته اما حالا فرصتی برای فریاد زدن این ناامنی و تظلم و عدالت خواهی فراهم شده است. این‌که موارد پراکنده و هرازگاهی قبلی در سینمای ایران به سرانجام نرسیده را باید به دلایلی همچون ملاحظات اخلاقی و واهمه از بی‌کاری مربوط دانست. با این حال موج و جریان اخیر، دل و جرات بیشتری به خانم‌های آسیب‌دیده برای افشاشگری و رسوا کردن متخلفان و آزارگران داده است. مورد مهم و قابل اشاره دیگر این‌که، مشکلات سینما صرفاً محدود و منحصر به بحث اخلاقی و فساد اخیر نیست و انحرافات مالی و شکل و شمایل مافیایی را هم در بر می‌گیرد. همه اینها به‌اضافه همین مسائل اخیر، به‌شدت نیازمند ورود و بررسی فوری خانه سینما، سازمان سینمایی، وزارت ارشاد و قوه قضاییه است تا سینماگران به‌ویژه خانم‌ها در فضایی سالم و ایمن و بدون نگرانی به فعالیت خود ادامه دهند و در میان حفظ کرامت انسانی و حفظ شاینت خانم‌ها، کوچک‌ترین مجالی برای جولان آزارگران و بیماران سینما نپاشد.

علی رستگار

سینما

شاه‌حسینی:

درباره این جریان،

یک سری سوار

موج شده‌اند و

براساس آن موج

حرکت می‌کنند.

وگرنه چند سال

پیش مرحوم

فرج ا... سلحشور

هم به این مسائل

اشاره کرده بود اما

ترور شخصیتی شد

نشانه‌هایی در عادات کتابخوانی ما ایرانی‌هاست

که از وجود مد کتابخوانی خبر می‌دهد

حالا چی بخوانم؟

زهره قربانی

فرهنگ و هنر

⚠️ شاید فکر کنید مفهوم مد و مدگرایی معطوف به پوشش می‌شود اما مد نه تنها در سبک زندگی و رفتار و حتی ادبیات افراد جامعه موثر است بلکه شامل نوع و گرایش مطالعاتی یک جامعه هم می‌شود. به همین دلیل گاهی تهیه و خواندن بعضی کتاب‌ها در بین مردم باب شده و در اکثر کتابفروشی‌ها و پشت ویترین‌ها به وفور می‌توان این آثار را دید. تاریخچه مد و مدگرایی به شکل امروزی در غرب را حوالی سال ۱۹۶۰ تخمین زده‌اند اما ۶۸ سال پیش از آن یعنی در سال ۱۸۹۲ هفته‌نامه وگ که بعدها به ماهنامه

در آمریکا و سراسر جهان تبدیل شد، بحث مد را اولین بار از دریچه یک آمریکایی بازمانی کرد؛ مجله‌ای که تنها به پوشش خلاصه نمی‌شد و سبک زندگی و علایق و سبک زندگی غربی را هم شامل می‌شد. در نهایت مد به یک تعریف و خصوصیت مهم رسید؛ مد عبارت است از تغییر ناگهانی و مکرر که شامل همه یا برخی از افراد یک جامعه شده و در نهایت منجر به گرایش رفتاری خاص یا مصرف کالای به‌خصوص یا در پیش گرفتن سبکی جدید در زندگی می‌شود. ما ایرانی‌ها واژه مد و مترادف‌هایش مثل سلیقه و اسلوب را اصلاً در دهه‌های مختلف با یک شاخصه در پوشش یا آرایش موبه یاد می‌آوریم؛ مثلاً با بشلوارهای پرچین، مانتوهای خیلی بلند و ایل‌دار و این اواخر هم با لباس‌های گشاد، مدل موهای خامه‌ای و مواردی از این دست. یکی از جنبه‌های دیگر پیروی از مد که شاید کمتر به آن توجه شده، مد کتابخوانی است. ما ایرانی‌ها در بازه‌های زمانی متفاوت سراغ کتاب‌های خاصی رفته‌ایم و می‌توان رد ما را روی خط زمان دید و بررسی کرد. در این مطلب مروری داریم به کتاب‌ها و نویسندگانی که در دوره‌های مختلف مد بوده‌اند به این معنا که اگر آثارشان را نمی‌خواندیم، اسباب خجالت و کسر شأن بود. این‌که چرا برخی نویسندگان و برخی کتاب‌ها در دوره‌های مختلف مد شده‌اند دلایل متعددی دارد که بسیار مختصر به مهم‌ترین آنها اشاره کرده‌ایم.

روی نوار تاریخ

خواندن ادبیات روسی و کتاب‌های «جنگ و صلح»، «برادران کارامازوف» یا «باغ آلبالو» در بازه زمانی جنگ جهانی دوم. وقتی ایران در محاصره و اشغال نظامیان شوروی بود، ابزاری بود برای آشنایی قشر تحصیلکرده با تفکر کمونیستی حاکم بر روسیه. خوراک فرهنگی کشور در سال‌های منتهی به انقلاب اسلامی ایران از همسایه شمالی تأمین می‌شد و به همین دلیل بسیاری از کتابخوان‌ها در این دوره آثار چخوف،

تولستوی، گوگرکی، داستایوفسکی و دیگر نویسندگان روس را دنبال می‌کردند و بعدها سراغ دیگر نویسندگان زمانه خود از جمله ارنست همینگوی رفتند. در سال‌های دهه ۶۰ آثار دکتر علی شریعتی نیز از پر فروش‌های بازار کتاب محسوب می‌شد و خواندن آثارش در این دوره مد روز محسوب می‌شد. کمی بعدتر، مآثر از ادبیات شوروی سابق، مؤلفان ایرانی هم داستان‌ها و مدت‌ها جزو انتخاب‌های اصلی کتابخوان‌ها

نشت محتوای فیلم‌ها به پشت‌صحنه

انسپیه شاه‌حسینی، نویسنده و کارگردان سینما درباره بحث فساد و خشونت و آزار جنسی در سینمای ایران به جام جم

گفت: این مسائل در سطح جامعه و در همه مشاغل وجود دارد اما در محیط سینما و ورزش چون ویت‌رین هستند، بیشتر دیده می‌شود. به نظرم همه چیز به خود آدم‌ها بستگی دارد. مثلاً زمان قدیم و در دوران قبل از انقلاب، چنین مسائل و حاشیه‌هایی در جامعه پرستاری مطرح بود اما به نظرم فارغ از بعضی شایعات و حرف و حدیث‌ها در همه همه مشاغل، همه چیز به خود آدم‌ها برمی‌گردد.

کارگردان فیلم‌های «زیباتر از زندگی» و «شب‌بخیر فرمانده» بخشی از این حاشیه‌ها را متأثر از مضامین خود فیلم‌ها هم دانست و افزود: یک مقدار هم محتوای درون فیلم‌ها به بیرون هم نشت می‌کند. یعنی وقتی خودمان به‌عنوان پرچمدار فرهنگی فیلم‌هایی می‌سازیم که قبح یک‌سری مسائل در آنها ریخته می‌شود و برخی فسادها را در بعضی آثار مد می‌کنیم یا خیلی عادی از کنارشان می‌گذریم، نشتی آن به بیرون و به واقعیت هم سرایت می‌کند. وقتی مدیران فرهنگی ما نظارت آنچنانی ندارند و فیلم‌هایی ساخته می‌شود که تأثیر مخرب روی مخاطبان می‌گذارد و تماشاگران را به رستگاری نمی‌کشاند، نتیجه‌اش این می‌شود که ترکش این تخریب‌ها زودتر از تماشاگر به خود عوامل و سازندگان آثار می‌رسد. وقتی قصه و فیلم‌نامه‌ای با موضوع و محتوای سلامت ساخته می‌شود و دیالوگ‌های متینی دارد، خودبه‌خود روی رفتار تک‌تک عوامل فیلم تأثیر می‌گذارد. چه‌بسا خدوم سر صحنه شاهد بودم وقتی بازیگر دیالوگ دلنشین، سلامت و تأثیرگذاری را بیان می‌کند، عوامل پشت‌صحنه تحت تأثیر قرار می‌گیرند و گریه می‌کنند. حتی این اتفاق روی رفتارشان نسبت به بغل‌دستی آنها هم تأثیر می‌گذارد. حالا پشت‌صحنه فیلم‌هایی که فقط و فقط هدف‌شان این است که به هر قیمتی پول دربیاورند، اتفاقاتی که جلوی دوربین می‌افتد (چه مثبت و چه منفی)، مطمئن باشید که به پشت دوربین هم کشیده می‌شود. در این شرایط است که گاهی سینما خودش هم خودش را نابود می‌کند. البته این چیزی که به آن اشاره می‌کنم، بخشی از ماجراست. شاه‌حسینی، نقش هدف و انگیزه خود سینماگران را هم در این جریان موثر دانست و گفت: سینماگران برای چه به سینما می‌آیند؟ مولانا می‌گوید هر چیز که در جستن آتی، آنی، آنهایی که برای شهرت و پول وارد سینما می‌شوند، تن به هر چیزی می‌دهند. چون یک وجهه سینما، قدرت آفرینی است. یعنی آدمی که قبلاً هیچ‌کس او را تحویل نمی‌گرفت، حالا بودند. این دسته آثار زمینه پوشش، در دو دیگر به صدر مد کتاب فراموش نشده‌اند. در سال‌های دهه ۷۰، آثار انتقادی کم و بی‌د جای آثار روس‌ها و د نویسندگان منتقد رمان‌های عاشقانه‌گر از جمله کتاب‌های نوید استیل و فهیمه رحیم‌داغ شد اما به یک دهه تنوع قابل توجهی رائجی از میانه‌های دهه ۸۰ نویسندگان سراسر ایران باز شد و نا به نویسندگانی مانند عرفان تنبیده یا داس علاقه‌مندان به کتاب بود.

طبیعی است که م کتابخوانی در فضای مؤثر است و سبک‌ها و دنیال می‌آورد. به‌عنوان دهه ۸۰ تعدد کلاس آکادمیک و میل و آثاری به سبک کتاب از نیمه‌های دهه ۸۰ و در مدهای کتابخوانی به شد و اوضاع از این فرآ نویسند در صدر ق نوبت به نویسنده به